

Mezinárodní konference STaN: Potřeba změny ve vzdělávání nadaných

Praha 21. – 23. 8. 2019

Pavla Pícková

Koncem srpna 2019 proběhla v Praze mezinárodní konference Společnosti pro talent a nadání (STaN), z.s., s názvem Potřeba změny ve vzdělávání nadaných (Paradigm Shift in Gifted Education). Upozornila na rizika, provázející vývoj nadaných, a představila důležité iniciativy k jejich minimalizaci: **SENG** (Supporting Emotional Needs of the Gifted - Podpora emocionálních potřeb nadaných¹) a **HELP** (High European Learning Potential - Vysoký učební potenciál Evropy²). S příklady dobré praxe stran péče o wellbeing nadaných i o jejich vzdělávání seznámili účastníky vynikající naši i zahraniční přednášející.

Konference byla akreditována v rámci DVPP pod číslem MŠMT – 8948/2019-2-410 a konala se pod záštitou Senátu ČR, Magistrátu hl. m. Prahy, Univerzity Palackého v Olomouci a Matematicko-fyzikální fakulty UK Praha. Posledně jmenovaná instituce také poskytla prostory ve své budově v ulici Ke Karlovu 3, Praha 2.

Hlavnímu konferenčnímu jednání předcházely workshopy. Byly vedeny dvěma z hlavních řečníků – **dr. Paulem Beljanem** (dětský neuropsycholog, Arizona, USA), který rozvíjel téma mylných diagnóz a diagnóz dvojí výjimečnosti u nadaných, a **dr. Havou Vidergor, PhD** (lektorka vzdělávání pro nadané, Haifa, Izrael), která představila svůj návrh obohaceného kurikula pro nadané.

Konferenční program byl rozdělen do pěti okruhů.

1. Principy péče o nadané

Po úvodních zdravicích vystoupili zástupci MŠMT. **Mgr. Michal Urban z Odboru pro mládež** zhodnotil dosavadní situaci v péči o nadané. Ocenil přínos Sítě podpory nadání NIDV, ale uvedl také, že ve školách chybí individuální přístup k nadaným (jejich finanční podpora představuje necelá 2 % z celkové částky, určené na inkluzivní vzdělávání). Dále hovořil o tvorbě školního systému podpory nadání a o **programu Excellence**. Doporučil využití ESF a krajských akčních plánů vzdělávání. **Mgr. Irena Hošková z NIDV** upozornila na **webináře pro ředitele škol** k zavádění péče o nadané.

PhDr. Eva Vondráková, předsedkyně pořádající organizace STaN, z.s., vysvětlila v úvodní přednášce, že tato konference je jedinečná svým zaměřením výhradně na praxi a představuje nadaného jedince z více úhlů pohledu a v souvislostech. Upozornila na závažné, ale opomíjené problémy, které je nutno řešit, nechceme-li o nadané přicházet. Skupinou zvláště ohroženou nepochopením, šikanou a depresemi, včetně fatálních důsledků, jsou nadaní introverti. Velmi důležitá je proto podpora emocionálních potřeb nadaných (**SENG**). O vznik této iniciativy se zasloužili rodiče mimořádně nadaného studenta, kteří po sebevraždě svého syna (1981, USA) vyhledali psychologa Jamese T. Webba se žádostí o vytvoření systému pomoci dalším podobně ohroženým nadaným dětem. Problematika nadaných má své zákonitosti, které se projevují

¹ <http://www.sengifted.org>

² <http://etsn.eu/help-high-european-learning-potential/>

kdekoli ve světě, tedy i u nás. Proto byla nedávno založena SENG pro Evropu. I ta byla v rámci STaN konference představena.

Nadané bychom měli podporovat také proto, že především oni, budou-li dostatečně motivovaní a pracovití, mohou v budoucnu najít způsob, jak si poradit se zatím neléčitelnými chorobami a dalšími v současné době neřešitelnými problémy.

Součástí konference byly i osobní příběhy nadaných introvertů, které usnadnily účastníkům vhled do problematiky. Zazněl také příběh a vzpomínka na mimořádně nadaného Matyáše Kosíka, potenciálně nadějného vědce, který ve svých 24 letech zemřel na neurodegenerativní onemocnění.

Pro obě tyto skupiny je zapotřebí hledat pomoc.

O účinnější řešení problémů, provázejících vzdělávání nadaných, usiluje mezinárodní iniciativa HELP (Vysoký učební potenciál Evropy). Jde o neformální pracovní setkávání odborníků zaměřených na praxi a velmi angažovaných zkušených praktiků, kteří vycházejí ze zkušeností Národní asociace nadaných dětí ve Velké Británii³ ().

Dr. Rena Subotnik (USA), ředitelka Centra pro psychologii ve školách a vzdělávání Americké psychologické asociace, promluvila o využití psychologie vysokého výkonu k dosažení vynikajících výsledků v umění, akademické oblasti a sportu, zejména o rozvoji specifických oblastí nadání, které mají různá období rozvoje. **Dr. Eva Gyármathy z Maďarska** mluvila o atypických projevech nadaných a jejich diverzitě, na což nejsou školy a ani mnohé programy nadaným určené dostatečně připraveny.

2. *Osobní příběhy nadaných*

V tomto bloku zazněly někdy až neuvěřitelné osobní příběhy nadaných a jejich složité životní cesty. **Dr. Anna Fučíková** se na špičkové mezinárodní úrovni věnuje výzkumu nanočástic, současný systém vyhledávání nadaných by ji ale jako nadanou neidentifikoval. I **Femke Hovinga** (Holandsko), donedávna ředitelka SENG pro Evropu, měla problémy ve škole, které ji dovedly až k rozhodnutí pomáhat v budoucnu mimořádně nadaným.

Velmi cenné postřehy k identifikaci nadaných a k jejich vzdělávacím, ale i sociálním a emocionálním potřebám měla psycholožka **Szilvie Fodor z univerzity v Debrecíně**. Věnovala se zejména tomu, kdy a za jakých okolností je vhodná psychologická identifikace nadání a jak ji dobře odborně zajistit.

3. *Rodina a duševní zdraví nadaných*

Matěj Kučera (4. ročník 3. LF UK Praha) představil výsledky rámcové rešerše, která sledovala čtyři aspekty psychické a emocionální pohody u nadaných (vývojová specifika, psychosociální nastavení, sociální specifika a interakce s vrstevníky, emoční a behaviorální specifika) v rámci projektu NÚDZ *Psychický a emoční wellbeing nadaných dětí* pod vedením PhDr. Petra Winklera.

PhDr. Eva Vondráková a Mgr. Kateřina Demovičová představily prezentaci **Martiny Rosenboom z Německa**, která se bohužel pro nemoc nemohla na konferenci dostavit. Prezentace se týkala činnosti Německé asociace rodičů nadaných dětí (Die Deutsche Gesell-

³ nyní Potential Plus – <http://www.potentialplusuk.org>

schaft für das hochbegabte Kind - DGhK), již donedávna byla M. Rosenboom prezidentkou. Tato asociace za 40 let své existence vypracovala solidní systém, který přináší rodičům potřebné informace a dokáže jim poradit a pomoci při řešení problémů s výchovou a vzděláváním nadaných dětí. Asociace je také uznávaným partnerem při jednáních s institucemi. Důležitost duševního zdraví pro nadané jedince si uvědomuje Nadace RSJ, jeden z hlavních sponzorů konference. Na rozvoj nadání přispívá také prostřednictvím projektu [Přemýšlivé děti](#) a projektu [Nevypusť duši](#) zaměřeného na péči o duševní zdraví.

Na závěr prvního dne konference mohli účastníci neformálně sdílet své poznatky a otázky u sklenky vína.

4. *Specifické potřeby nadaných a škola*

Již zmíněný **Dr. Paul Beljan** se ve své praxi zabývá poruchami exekutivních funkcí, poruchami vývoje spojenými s drogami a s alkoholem a také vývojem intelektu u nadaných. Spolupracoval s Dr. J. T. Webbem, zakladatelem SENG, na otázkách chybných diagnóz u nadaných. V návaznosti na svůj předkonferenční workshop se ve své přednášce věnoval mj. projevům asynchronního vývoje u nadaných.

Dr. Hava Vidergor (Izrael) popsala svůj vzdělávací program pro děti, který by se dal nazvat „gramotnost předvídatosti – příprava nadaných studentů pro měnící se svět“. Na základě historie a současného stavu oboru, kterým se právě zabývají, jsou děti vedeny ke kvalifikovaným úvahám o jeho budoucím vývoji a o tom, jak by k němu mohly samy přispět.

Dr. Sonja Laine (Finsko) nabídla zajímavé postřehy k inkluzivnímu vzdělávání ve své zemi – i tato mnohými obdivovaná země se navzdory úspěšnému vzdělávacímu systému (který dbá mj. o wellbeing - osobní spokojenost - žáků i učitelů), potýká, pokud jde o mimořádně nadané, s podobnými obtížemi jako ČR.

Mgr. Andrea Štefáčková (ČR) představila [program Qiido](#) - poradenství pro nadané včetně diagnostiky (i emočního IQ pomocí metody SixSeconds), spolupráce se školami, proškolení učitelů, zprostředkování spolupráce škol, rodičů i zřizovatelů.

Zakladatelka školy pro mimořádně nadané na Slovensku **PhDr. Jolana Laznibatová** se svou kolegyní Andreou Quam hovořily o inovacích v organizaci výuky (např. propojování jazyků a výtvarné výchovy nebo zeměpisu, mentorský program apod.).

5. *Školní a mimoškolní aktivity pro nadané*

Děkan Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci **doc. Martin Kubala** představil program [Badatel](#) na PřF UP Olomouc. Zaměřil se na možnost středoškolských studentů pracovat na projektech, včetně programů pro ZŠ (např. kluby, tábory, „dětská univerzita“), zdůraznil význam kvalitní přípravy na ZŠ a SŠ pro další studium, zmínil negativní vliv techniky na některé kognitivní funkce a obtíže dnešních dětí při překonávání překážek.

Ing. Jeanne Bočková informovala o [studijním programu CTM](#) online včetně Objevitelských sobot pro zvědavé nadané děti se zájmem o různé obory (pořádá např. 2x ročně programy i pro rodiče atd.).

Atraktivní výuku fyziky s využitím experimentů předvedl **Mgr. et Mgr. Martin Konečný**, z Gymnázia Duhovka.

Celá konference se nesla ve velmi příjemném, neformálním duchu, k němuž přispěl také autentický přístup moderátora Mgr. Martina Konečného. Organizační tým lze jen pochválit za přípravu včetně sledování přesných časů, ocenění také zaslouží obětavé tlumočnice.

Velké poděkování si zaslouží paní Zina Pecková a její kolegyně z CBT, s.r.o., se kterými STaN dlouhodobě spolupracuje (např. na realizaci 19. konference Světové rady pro nadané a talentované děti - WCGTC, Praha 2011).

Konference se setkala s pozitivním ohlasem účastníků, kteří projeví zájem o její pokračování.

Zájem projeví i sdělovací prostředky. Odkazy lze nalézt na webových stránkách [Společnosti pro talent a nadání](#) i na Facebooku.

Závěrem se vrátím k názvu konference – jaká je potřeba změny ve vzdělávání nadaných? Příspěvky pojmenovaly nedostatky v aplikaci výzkumu do praxe a zdůraznily, že problematice nadaných chybí ve školském systému pevné místo. Velmi potřebná je práce s rodinami nadaných a především dostatek všímavých a vstřícných lidí, ochotných nadaným naslouchat a pomáhat jim. Vlastně to není nic nového – dovolím si na závěr citovat J. A. Komenského:

„Kdo by pochyboval, že hloupým je třeba vzdělání, aby byla vypuzena jejich přirozená tupost? A nadaní potřebují vskutku mnohem více vzdělání, neboť nebude-li bystrá mysl zaměstnána věcmi užitečnými, zaměstná se sama neužitečnými, všetečnými a záhubnými. Neboť jako pole, čím je úrodnější, tím hojněji na něm roste trní a bodláčí, tak vynikající nadání je plno všetečných myšlenek, neoseje-li se semeny moudrosti a ctností. A jako mlýnský kámen, nedá-li se mu zrno, látka na mouku, sám sebe omílá [...] právě tak čilý duch zbavený vážného zaměstnání se najisto zanese marnými a škodlivými věcmi a bude příčinou své záhuby.“

Údaje o autorce:

PhDr. Pavla Picková je poradenská psychologička, působící v Pedagogicko-psychologické poradně pro Prahu 1, 2 a 4. Tématem nadaných se blíže zabývá od roku 2009, kdy byla jmenována koordinátorkou péče o nadané za kraj Praha, spolu s kolegyní spec. pedagožkou PaedDr. Kučerovou, a to v rámci Krajské sítě podpory nadání⁴. Je také členkou Společnosti pro talent a nadání.

Kontaktní údaje:

Adresa: PPP pro Prahu 1, 2, 4, Francouzská 260, Praha 10

E-mail: ppickova@ppppraha.cz

⁴ <http://vtp.talentovani.cz/krajske-site-podpory-nadani>

Obr. 1 Dr. Rena Subotnik

Obr. 2 PhDr. Jolana Laznibatová

Obr. 3 Mgr. Petra Šlapánková, členka organizačního výboru konference a Mgr. et Mgr. Martin Konečný, přednášející